МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТА!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-Гіалгіай обкома, Нохч-Гіалгіай АССР Лакхехьарча Советен Министрия Советен орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 67 (4234). ШИНАРДИ, 7 июнь, 1966 шу. Мах 2 пп.

ТАХАН НОМЕР ТІА:

ЛОАЦЦАЧА ХАНА ЧУЙЙЦА ДАККХА ЯЛАТ

Советски Іаьдала 50 шу дизарга

ХІАМА ХА ЛОВЧАРНА СПОРТИВНИ ХОАМАШ

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА КЕРДАДАРАШ

КИРГИЗСКИ ССР: Пассажирски автомобилан дела йолленний дехха ча лоамашка ГІолла Фрунзера Оше" бодача новкъа. Республика кхьдаседехьара кхулбехьене болхача Іалан деларашта Біаргагурда Чуйски атагІара дІайийна хІамаш дика хьувкъийтаеш дола льатташ, уж хьалтІабаргба киргизски Ала-Too боьхаш тІеи 3200 метр дика йдиг альпийски даггІенаш тІеи, чанхбаргба лаьхача лоамах йьихача ши километр йІаьхача тоннела чу гІолла, массаза а лоаш ушача зоне хсовхаргба. Льатташ нейзажа хозяйствІеІьашкахьа йисачул тІеІьаГІа льаьхашка хьеелаш берзате край — Сусамырски атагІе.

СУРТА ТІА: Фрунзера Оше бодача нькъа цІена ю участие.

В. Утешеен, А. Клейменовен сурт.

ТАСС фотохроника.

СИХАГІА ЧУЭЦА КА БОЛА ЯЛАТАШ

ФОРД санна михо терка а деш лаг Нохч - ГІалгІайчен колхозийн совхозийн хкаша ка бола ялаташ. Ши-ший йоначча климатически хьешашка хьежча цхьаЛочча мотиргашка кхьчаГ уж, иокхаьалъх кхачаш лаг, ХІаьта лоамашта юде ийнараш хІина а сийна да. ЦхьаГбакъа, цхьаннахьа во да ала йиш йолаш дац пятилетка хьалхарча шерара ялат.

Наур, Шелковской, Гудермес санна йолча хьалха бІаьстн йоалача районашка ялат хьакъаш йоаЛх комбайнашн жаткашн. Вохх районашка а кІезнига денош мара дисадац кІи-марс бала. ДІадахача перашкарчул хьалхагІа бола ю ухх шера мисснаьхьа а. Долче, цу иоледнсна деноех бокъонца пайда эца беза ка бола ялат сихха хьанхара а да дойташ чудара а кийчо яра.

Дукхача боахамий кхакъегаьхоша дика кийчо яьй ханнахьа ялат чэцара. - Масала, Наурски районе боахамаша ерриг шоай комбайнаш, жаткаш, кхийола техника тоаьлй, колхозий правленей заседанешкен собранешкен чІоагІъяь ялат чэцара балхий планаш а, хІаьта цхьаДола боахамашка кхаьча ялат хьакха доналаьЛ.

Шоай ерриг комбайнаш тоа а ях кхашкарча станацка дІайнгаЛ МалгІаБика районерча «Кавказ» яхача колхоза механизаторааша а. Кийчьаь йоалаш лаГг токаш, ялат цІендуи докьалуи машинаш, из тІадотташ йоЛх механизмаш, тоаеш лаГг автомашинаш.

ЦхьаБакъла, кІезнга дац республике ялат хьокха ца хьатІакхаьча йоаллашка цу болха хІана а кийчо ях даланза а из гІулаКх тесса лелаДеш а дола боахамаш. Июнь бутГ болалуш тоаяна 34 комбайн яр, масала, Грозненски района боахамашка. Дика латташ ялат чэцара балхашта кийчо яра гІулаКх Наьсарен, Шаьла, Урус-Мартана, Сунженски районий дуккхача боахамашка а.

Дувца деташ дац ялат чэцара балхашта кийчо елга тесса лелаДеча боахамий кулгалхошен спецмаьстаШен шоай боахамашта доккха зе деш хилар. Цудухь колхозийн совхозийн кулгалхошкара, специалисташкара, механизаторашкара эггара хьалха хьалеча деза да ялат чэцарца дувзаДейна дола балхашн ду ерриг техника киййьаР. Къастта теркам тІабахийта беза тоаеш мел йолх техника дика товяра, хІара агрегат тешшаме ремонт яь а балха режим мичча тайпара хиларах юха ца соцаш болх беш а хила еза. Иштта терко е еза хІара ялат чэцца агрегат Іодийна ялаташ хьокхарДелаш кийчьаРа.

Ялат чэцца машинаш ханнахьа кийчьара ГІулаКха бокха бехьтокхам ГІалаГг «Сельхозтехника» болхлоИта. Белгалдаккха дезаш да цхьаДолча боахамашка комбайнаш жаткаш ялат чэцнара кийчьелга тІехьаДалара бальанех цаГ «Сельхозтехника» цхьаЦаЙолча отделеешца доагІГаЧа тайпара новкъостал ца дар долга. «Сельхозтехника» республиканскен объединене дехкар да тІехьаДаьсча боахамашта сихха техникана ремонт яра новкъостал дар.

Ялат чэцара балхашн толаме чанхлаьхара техника тоаЛрал совгІа кадрашн балха тІа боьхоша ДІанийсче а еза хІара колхозе, совхозе, бригале, отделене ялат чэцара балхий планашн трафикаш оттае а еза. Участкашка ийеса ДІаоттабе беза болхдой, комбайнехи, жаткехи, кхыча техникахи балха оесарне лаьха йолаш пайда эцилта Іаланде деза, боьхонца вІашІехьлаькхха деза ялат чэцача техникана эша техническеи гІулаКх делга. Хіара агрегатоШин сменах болх бербойаш ДІанийсбе беза механизаторааш, трактораШн комбайнаШн электрически сеРделонца Іалашъе еза.

ЦхьаЙолча районашка хьалхара агрегатаШ араьйнний ялат чэцца. Соаьхара опыт йиц а ца йолийтаеш группех ДІаоттае еза уж кхашка. Хоош да групповой методах ялат чэцнаН хилча болх сихагІа леанІга, агрегатаШта эша гІулаКх дикагІа лаьттаЛуЛга, цар беча балха тІаЛхьожам доаттабе аттагІа хилга. Цудухь групповой методах ялат чэцца йиш йолча эститашкна массанахьа а цхьана болх байта беза комбайнашка.

Ялат чэнйца доаллашехьа ча хьегуа а лаь аргІаш дари доахана Іа доаккхаргІолча из ДІаоарг ЧІоагІга лоарХіаме хилар кхета а деш комбайнаш тІера ДІайолххаше а оттае еза кхай тІа ча хьегулдерГаШн хоалшергаШн, хІаьта иштта вІашІехьлочча из ферматкА діаоза транспорт а кьоастае еза.

Доккха декхарш да ялат ДІанийеча пунктаШ боахлоитта хьалхашка латтараш. Цкъа-дада, ерриг ялат ДІанийеча пунктаШ ялетораш, складаш, асфальт йиЛа площадкаш. ялат ЦІендуи доаЛхдуи машинаш, машинаШ йоассаю механизмаш, тарАлаш, кхиЛарш ялат ДІаоза кийчь ала деза. ЦІоагІга-Іаде, ялат ДІаЛхаш ена машина йоаГІаЧа хаьнал совгІа латтаргйоаца гІулаКх гІаШІехьлакхха деза пункташка.

Ялат чэцца арабаргба эзарашн бола йотташкара кхаьхетамхой. Партийни, профсоюзни, комсомольски организацией дехкар да цу наха юкъе дерра социалистически ях йоаржаяр, балха норма-шн, уж кхочашийча лур парна ДІадозийтар, задани тІехкочаьшке безам хурГбола материальни а моральни а гІулаКхаш белгалдар.

Социалистически яхье баьнна-раша доаха толамаш массанена а ДІадозийтра деза ялат чэцнача хана, ду гІулаКха найда оца беза бюлетенеш, листовкех - молнех, кхыдарех. Наха юкъе бу берриг агитационни болх ялат яэнача техникех дикагІа найда эцилга, балхаш дикагІа делга, ялат цІенд чэцилга, из па дойтилга Іалаштара тІаберзабаь хила беза. Хіара кхашкарча стане хилийта деза ялат чэцаш боахкача наха эша цьуйтарбаьнна-бытовни хьалш, общественни кхача телга Іалашде деза.

Пятилетка хьалхарча шера доккхий декхарашТ ГІаийнаЛ Нохч-ГІалгІайчен юрта боахамах кхаьхетамхоша. ХІанз, ялат чэцнача хана цІаьхьа а хьахьохкарда цар шоай доаи чІоагІа хилар, КПСС XXIII съезда решенеш кхочашъара шоай низ кхоберг да хилар.

РЕСПУБЛИКА КХАШКА

КХАШ ЛЕЛАДЕРИЙ ТОЛАМАШ

Дика кийчьаьча лаьтта лоацца хана дика ДІайийнаЛ бІаьстн юв культурташ Урус-Мартана районе «Горец» яхача совхоза кхаш леладераша. Дерар цІ да. ЦхьаБакъла лаьхха хьувкъан кхебара ДІайийначул тІехьаГІа а доагІа ГІулаКх дезаш ду культурташта.

Из дика йхетаду совхозе кхаьхетамхоша. Шолг ДІайийна 515 гектар шекара свекла ийийхьаь мугІаршта юкъе шаровка ЛЬ тоаЛЙ цар. ХІана хІара гектара 1,5 центнер аммиачни селитра а тоссаш подкормка ешн культурВаШ ешн да механизаторааш. Совхоза йиЛаГІа отделене 80 гектара тІаРча шекара свеклана из болх баьнна.

ЕхоалаГІчен йиЛаГІчен отделеешка ДІайийна 400 гектар гидуарган а. Ханнахьа чакхъаьлхаЛ ухаьаа хьалхара культуВаШ. ХІана шоалагІа культурашН ши ба механизаторааш. Цунца цхьана аммиачни селитра а тоссаш хІанаЛе 200 гектара подкормка яь баьннаЛ.

Культивации е а кхы балхан де а атта хурглоалш квадратно-гнездовой ЛЬисане 1000 гектар ЛатІйна лаьрхІа ДІайийнаЛ. хьажкІа сопхозе. ЦхьаБакъла доагІГаЧа тайпара лаьттанна обработка ца ярах дукха оасар да хьажкІий кхашка, нагалъ санна кхы тІехьа ца. доахан гербицид хозе дика хьувкъан кхебе ІІІаШІехьларгда совхозе. Ду гІулаКх счхдь ю хьл дезар ю деза совхоза кулгалхошен специалисташен.

Белгалдаккха деза цунца цхьана, хьатІаоогІаЧа ЛаЙ шурх эша ца ДІийтара хьаЙбаш леладераша доаьхьара баьа чІоагІъеш хилар. ХІанзле 240 гектар ешан кІиН смесь хьехьаЙ. Хьехха йоа доГІана кІаЛ ца Йитара хІара хийнаьхьа бригадашка мукъа мел вола болхло ораволл из ВІашатехха. Доахана Іа доаккхаргІолча ферме ЛатІаЗоа 420 тонн арГІаш ЛаЬ діаоттаЙ. АрГІаш дечи дика кхаьхьг тракторица СулаМбика, Махчаев Адама, Баштаров Сулейма, Албеков Ташу-Хьажас. Шоай норма 1,5-зза ухоачаьлъаш аш хІаРане. Ферме йоЛ ДІаУьвча машинаш тІа йоа йотташ ЛЬнарс кхаьхьг Йиларкаев ШахІда, Абдулвагапов Махьмада.

Цхьаоалагіа отделеше йоа чІоацца ЛаьТта мукхьаЛьнача участка тІа ешаЛ бус хьаЛара болл тасса. ЛаьТта аха доладир дийнаьха йоа гулъеш йолча Мазаев Вахий трактора. Моцача доаьхьаРи силосеи лаьрхІа хьажкІа ДІа а йийна шоллагІа хьувкъан чунца дерХІ ухлаяа. Кхоалагіеи йиЛаГІчен отделеешка 200 гектар хьажкІа ДІайийнаЙ хІанаЛе.

Ялат чэцца деза за хьатІаЙхоа, чаш лаТТ. Цучухь лоацца хана уж балхаш кхоачашпара дерриг ниЗаш оаРшГІаЛьхЛ совхоза кхьхьогамхоша.

А. ТУГАНОВ.

КОМБАЙНАШ АРАЯЬННАЙ

Дукха за ер из ди хьатІаЙхьа чарца хьежаш Грозненски районерча «Старопротокский» яхача совхоза механизаторашн бола. ХІадеЙна ХІана ахан аьнна кхийка а ухаш, ханаша хьежар уж: «Чэцца ха хиннайолий-хьоГ».

Юхкера а дезар дукхача хана дена хазарга хьийна команда: «Мукх кхачьаЛ. Чэцца ха хиннайолий».

Колхозе хьалхара кес дакхха бокъо кхачьар кьонача коммунистага комбайнерга ГайтІамиров СаЛдакъийта. Цу ешыг болчча механизатора дахача шера ялат чэцнаш ялатий 520 гектар хьехьарг. ХІаьта укх шера а кхы лаьГІаГІа доацаш кхачьеча лаьрхІа ва из.

Нов. ГайтІамирова комбайна ах кхай діоахалга кхача а кхЕлеча пуцна тІехьха йоЛолар ялат чэнйду Сокаев Шемала агрегат а. ГайтІамиров СаьдакъийтаЛ пІьаЛа по дехкар тІаийнаЛ гуразьа-бийна на 129 гектар мукх шин дийнаьхьа хьакха а хьекха а, касарах Іоблоцца.

Парна доаллахарча 107 гектар йолча участка тІа болх беш а лаФетин жаткаш. Уж-ба пропашной культурашта культивации ЛЬ а бьаьнна, комбайнерашта новкъостала балхка, хьинарс ялат чэцца болаБенна механизаторашн Т. Бетерхановн М. Бузурканен.

Укх шера совхозе чэцца безаш ба гурахьа бийна 1000 гектара тІара мукх. Совхоза комбайнерашта дехкар тІаийнаЛ СССР Лакхехьарча Совете хоржамзн ду ди тІаКхачаЛеЛьа цу майда тІара мукх хьакха а хьекха арта.

А. ПЕНЬКОВ.

ЯЛАТ — ДАЬХЕННА

Юрта боахама къахьегамхошта эггара лоарХіамегІен бехктокхамегІен йола ха я хІанзаръэр ялаташ чэцца доладенна ха.

Гурахьа дийна ялаташ чэцца доладаларах йола эггара хьалхара сводка оттаяьй Статистическийа уезде дийна хьувкъан кхебе йиЛаГІаЛьхЛ совхозе. Ду гІулаКх счхдь ю хьл дезар ю деза совхоза кулгалхошен специалисташен.

Белгалдаккха деза цунца цхьана, хьатІаоогІаЧа ЛаЙ шурх эша ца ДІийтара хьаЙбаш леладераша доаьхьара баьа чІоагІъеш хилар. ХІанзле 240 гектар ешан кІиН смесь хьехьаЙ. Хьехха йоа доГІана кІаЛ ца Йитара хІара хийнаьхьа бригадашка мукъа мел вола болхло ораволл из ВІашатехха. Доахана Іа доаккхаргІолча ферме ЛатІаЗоа 420 тонн арГІаш ЛаЬ діаоттаЙ. АрГІаш дечи дика кхаьхьг тракторица СулаМбика, Махчаев Адама, Баштаров Сулейма, Албеков Ташу-Хьажас. Шоай норма 1,5-зза ухоачаьлъаш аш хІаРане. Ферме йоЛ ДІаУьвча машинаш тІа йоа йотташ ЛЬнарс кхаьхьг Йиларкаев ШахІда, Абдулвагапов Махьмада.

Цхьаоалагіа отделеше йоа чІоацца ЛаьТта мукхьаЛьнача участка тІа ешаЛ бус хьаЛара болл тасса. ЛаьТта аха доладир дийнаьха йоа гулъеш йолча Мазаев Вахий трактора. Моцача доаьхьаРи силосеи лаьрхІа хьажкІа ДІа а йийна шоллагІа хьувкъан чунца дерХІ ухлаяа. Кхоалагіеи йиЛаГІчен отделеешка 200 гектар хьажкІа ДІайийнаЙ хІанаЛе.

Ялат чэцца деза за хьатІаЙхоа, чаш лаТТ. Цучухь лоацца хана уж балхаш кхоачашпара дерриг ниЗаш оаРшГІаЛьхЛ совхоза кхьхьогамхоша.

А. ТУГАНОВ.

ВОЛГА ЙИСТОШКАРА

Москва. (ТАСС). Коачача лоагора миллион тонн ДІаяхийтаЙ «Дружба» яха нефтепровод болх бе ЛайолаелчА деза ьЛнна хоам бор ТАСС корреспондентага гаозви промышленности министерстве. Волга йистошкара «Іьржа лошув» ДІаухийт Венгре, ГДР-а, Польша, Чехословаке, СССР-а мехдаЛьта химически предприятеШка. ЛаьТтан кІалхара магистраль пахаДаш болх беш а. ЭгГара дукхагІа мехдаЛьта ДІаЛаьхийтаЛ Чехословакие — вурийттен ах миллион тонн.

ХІанз хьалдеш да трубопровода лоацца га, из гІоргда белорусски районерча город Полоцкера Латвийски город Бентпилисе кхаччаьца. Трубопровода из га бисза болх бе ДІадолалургІа 1967-ча шера. Трубопровода къахьегама овсарле дикка лаьхлургьа.

Ер шу дизаелхьа «Дружба» яхача магистрале ГІолла йиЛ а ДІадохийтаргда массеех миллион тонн мехдаЛьта.

ДАГЕСТАНА — ВЕЖАРИЙ НОВКЪОСТАЛ

Дукхи ха йоацца Бъцубельн. Дагестана лоамашка кІалха чІоагІа чинг техар. Лоамашка ухкача юрташа дукха зенаш лаьл мохк агаро.

ЦхьаБакъла, чубаха цІенош лоацаш бисача наха шоай доттагІен кулг кхиЛадир Бъцубаседа Баикина, вежарий республикаьна, Ставропольски, Краснодарски краяша, Ростов-на-Дону, иштта дукхха кхыча городаша а.

СибрегІара, Украинера, Азербайджана а ешаь Дальни Востокера гІишлой материал а ю эшеленашца хьатІакхулъ-кьаш лаТт уххаа.

Вай республикерча «СовкагипросельхозпостроЙ» яхача экспедице 50 саг проектировщикаш, топографаш, геологаш, инженераш — гІишлошъеаш бахийтаб Дербенте. Архитекторий группа кулгалдеш на экспедице керттера инженер Оганесян О. Т. ЛаьЛамте дукха болхаш Ла ье деаш. Цудухь проектировщикаш ТІехьа болх беш хьаБоагІа гІишлошъераш. Из бахьан долаш доаЛкъеш а деш сихагІа шоай йистеЛьна проекташ ДІатеЛ архитекторраша. Хьаьа керда хьалъергйолча школайн, больницайн, нах чубхаргболча цІеноШн, пекарнейн, проектносметни документаци оттадЛ бьаьнна уж.

Хьаьа хьина лоаьаН юрташ эоьа ца а еш лоам чу бьаьха нах шьаьрча ера керда ВІашатІехьулъш лаТТ хьехьаЛ совхозашкен юрташкен баьа ховшабе льарХіаЛ.

Керда хьалъергйолча ертийн вІашатІйоаьха лаьрхІаЧа совхозийн вай республика архитекторраша цхьана проекташ уттаеш ба Москвера, Ростовера, кхыча городашкА инженераш — гІишлошъераш, архитекторраш, техникаш, иштта кхыбола специалисташ.

Грознера архитекторраш 3 группана бекъабенна тайп - тайпара ЛаьТта йиЛаГІаЛ. Цешара жу ЛаьтІакхачале школаш хьалъяь эксплуатаце ІІачула лерХІ грозненцаша.

Ш. ЕВЛОЕВ, архитектор.

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМЕ

(Юхедисар. Долалур № 65 йолча 2 июнерча «Сердало» тІа да).

СССР Лакхехьарча Совета Президиумо 1966 шера 23 мартерча Указаца совгІаеш деннад мехдаЛьта дакхаЛра ворхІ шера плана заденеш толаме кхочачьархи мехдаЛьта дохка промышленности дегІаЛхуЛвала дика хІаманн кара-гІулъаЛрахи Нохч - ГІалгІай АССР-ГІолла:

«ЗНАК ПОЧЕТА» ЯХА ОРДЕН

АТАШЕВ Зоярбика — Гудермесски мехдаЛьта промыслай управлене бурув деттара цеха бурильщика.

АХЕТОВА Елена Захаровнайна — «Грознефтегеофизика» яхача треста сейсмически партеЛ взрывника.

АШУРИЛОВ Ганже Ахьмада — «Грознефтегеофизика» яхача треста грозненски промыслово - геофизически контора мастера.

БЕЛОВ Александр Андреевича — «Горсинефта» мехдаЛьта промыслай управлене скважинашта капитальнийи ремонт яра участка мастера.

БУЗОВ Михаил Александровича — РСФСР Главнефтесбаьа Грозненски управлене механическийи мастерскийи мастера.

БЫЧКОВ Дмитрий Павловича — «Малгобекнефта» мехдаЛьта промыслай управлене № 2 йолча промысла мехдаЛьтен газн яхара волча мастера.

БАТАЕВ Іаьдалъхьадара Іаьбдалмалика — СССР Госгортехнадзора грозненски округа управлене начальника.

ГИЧАЕВ ХьасагІа Хасена — «Грознефтеразведка» яхача треста ІаьлийЛ-Юрта тохкама бурув деттара контора бурильщика.

ГОЛОВЕНКО Василий Дмитриевича — КПСС Старопромысловски райнома хьалхарча секретара.

ДАВЫДОВ Александр Яковлевича — КПСС Грозненски горкома секретара.

ДЕРБИШЕВ Лумахой Жабраила — «Малгобекнефта» мехдаЛьта промыслай управлене № 3 йолча промысла мехдаЛьтен газн яхара волча оператора.

ДОРОШЕНКО Владимир Андреевича — «Грознефть» яхача объединене нормативно - техкама станце бурув деттара мастера.

ДОРОШЕНКО Петр Степановича — «Грознефтеразведка» яхача треста ЭльдарЮрова Ордийнаь яхача мехдаЛьта тохкама бурильщика.

ДРОНОВ Михаил Ефремовича — «Старогрознефта» мехдаЛьта промыслай управлене № 1 йолча промысла мехдаЛьтен газн яхара волча бурильщика.

ЕФРЕМОВА Вера Филипповнайна — «Октябрьнефта» мехдаЛьта промыслай управлене мехдаЛьта промысла мастера.

КАЛУГИН Михаил Ивановича — «Грознефть» яхача объединене инженера.

КОВТУН Николай Кузьмича — «Грознефтеразведка» яхача треста ГІишлой - вышкомонтажни цеха вышкомонтажника.

КОЛАПТАНОВ Михаил Сергеевича — «Октябрьнефта» мехдаЛьта промыслай управлене скважинашта капитальнийи ремонт яра оператора.

КРАВЧЕНКО Татьяна Даниловнайна — РСФСР Главнефтесбаьа Грозненски управлене налийной пункта оператора.

ЛЕВИН Евгений Моисеевича — «Грознефтеразведка» яхача треста керттерча инженера.

ЛУЙЧЕНКО Петр Георгиевича — «Горсинефта» мехдаЛьта промыслай управлене мехдаЛьтен газн яхара волча оператора.

МАЛЬСАГОВ ГІалийха Сангирена — «Сунженефта» мехдаЛьта промыслай управлене скважинашта капитальнийи ремонт яра цеха бурильщика ІІочийна.

МАВРИНСКАЯ Валентина Федоровнайна. — «Грознефть» яхача объединене Центральни Іилма-техничеи библиотека керттерча библиотекара.

НЕЧАЕВ Борис Николаевича — «Сунженефта» мехдаЛьта промыслай управлене № 1 йолча мехдаЛьта промысла мехдаЛьтен газн яхара волча оператора.

ОЗНЕЕВ Алмана — «Грознефтеразведка» яхача треста транспортни контора шофера.

ПЛИЕВ Іаьдалий Барзхойна — «Малгобекнефта» мехдаЛьта промыслай управлене ремонтно - механически цеха отеара.

ПЛИЕВ Іаьдалий Султана — «Малгобекнефта» мехдаЛьта промыслай управлене начальника.

САМОЙЛЕНКО Георгий Георгьевича — «Грознефть» яхача объединене автобаза шофера.

САРДАЛОШВИЛИ Александр Николаевича — Грозненски ремонтно - механически завода директора.

СЕРЕБРЯКОВ Георгий Сафронович — Гудермесски мехдаЛьта промыслай управлене бурув деттара цеха бурильщика.

СИНЮХАЕВ Григорий Афанасьевича — «Октябрьнефта» мехдаЛьта промыслай управлене скважинашта льаттан кІал ремонт яра мастера.

СПИЦЛОЗ Исаак Матусевича — «Старогрознефта» гІишлой-монтажни управлене слесара - монтажника.

ТЕРЕНТЬЕВ Юрий Георгиевича — «Старогрознефта» мехдаЛьта промыслай управлене тохкама бурув деттара контора бурильщика.

ТРЕГУБОВ Вадим Петровича — Озек-Суатски нефтепроводной управлене начальника.

ЧЕРТОВ Салаудз Аламбика — «Малгобекнефта» мехдаЛьта промыслай управлене № 2 йолча тохкама бурув деттара контора бурильщика.

ШАНЬГИН Андрей Николаевича — Къилбаседа - Кавказски мехдаЛьта Іилма - тохкама института бурув деттара сектора кулгалхочоа.

ШЕПИЕВ Денисолтана — Гудермесски мехдаЛьта промыслай управлене скважинашта капитальнийи ремонт яра оператора.

«ЗА ТРУДОВУЮ ДОБЛЕСТЬ» ЯХА МЕДАЛЬ

АКИНИН Иван Павлович — «Сунженефта» мехдаЛьта промыслай управлене Карабулакски тохкама бурув деттара контора бурильщика.

БАГОВ Мурат Схатчериевича — Къилбаседа - Кавказски мехдаЛьта Іилма-тохкама института - лаборатореа кулгалхочоа.

БОЧКОВ Владимир Митрофановича — «Горсинефта» мехдаЛьта промыслай управлене мехдаЛьтен газн яхарах волча оператора.

ГАЛАЕВ Аьдал-Солта Іалаудин, на — «Малгобекнефта» мехдаЛьта промыслай управлене № 2 йолча тохкама бурув деттара контора бурильщика.

ДЕМЬЯНЕНКО Степанида Павловнайна — «Грознефтегеофизика» яхача треста сейсмически партеЛ взрывника.

ДОСХОЕВ Максита Хазана — «Малгобекнефта» мехдаЛьта промыслай управлене нах чуйеча цІенош - коммунальни контора печника.

ЗУБАРЕВ Александр Васильевича — Къилбаседа - Кавказски мехдаЛьта Іилма - тохкама института уст-ГІалийна.

ЗУБКОВ Виктор Никифоровича — мехдаЛьтан химически промышленности болхлой профсоюза обкома председателе.

ИВИНСКИЙ Константин Иосифовича — «Старогрознефта» мехдаЛьта промыслай управлене начальника.

(ДІаходолар хурда).

РЕСПУБЛИКА ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМЕ

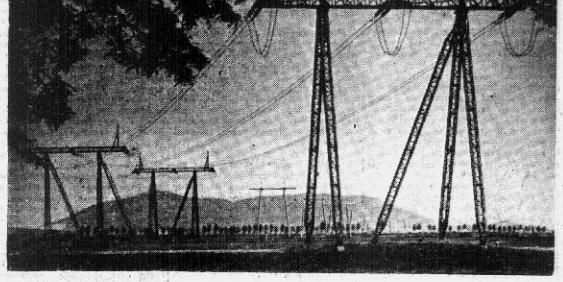

ЗАКАРПАТЬЕРА керда пейзаж.
Суртаа тІаьа: «Мир» яхь электричество ДІайохийта линии. Из йоаа вежарашка йолча Чехословаке.
Л. Ковгана сурт.
ТАСС фотохроника.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

ГІАЛАТАШ ДУВЛИЙТАРГДАЦ

Коммунизм хьалъара доккхийча лекхаращ массаза я йіалех партийн организацешкара цар шоай баллх методашн формашн тоаелга, эргайоахалга. Цудухьа бокхка лоархІам бо-лаш дар йіалхха цу политически деларх идейн боарам лаккхбар.

Политически просвещенн кердача системах районера йіашагІойллар чоагІа ракьа хиннга тайІийнарг соаллка берригача коммунистиана.

Йіашагіа а елла болх беш хилар соаллка 51 иохьаьнцара политшкола, марксизма-ленинизма 32 школа, лаг-лурГіарашца КПСС истори, философи, политэкономии коммунизмах атеизмах Іилам деллаш шоаи Іемаьнен йіоа 23 семинар, лоаман хьалхаьа лаьрхІа йіоа 14 иохьаьнцара политически школа.

Партийн лешара системе чуоаГіаш вар 2189 саг, хІаьта 124 коммунисти парте воаца 10 саги пропагандисташ болаш хилар партийн лешара системе.

Деррнгача лешара шера, йіоаттІаш йіоа йоаккхо а еш, хаддаьна тІаьхьаьмаш лоаттабаьлб КПСС горкомо шоалайн семинарийн балха, заниттеш йіашгІеХьхьатеа Іаьтеш царна новкъостал деш хиннай из.

Школашеш семинарашеш новкъостал делгеш цар балха тІаьхьомаш лоаттабеллеш чакхдьхаьд КПСС горкомо ший боллхой каст-каста заньтетка аХийтарца. Цар белгалдаьлха кхоачамбоацарашн пайдаьна доаг хІаьмаш Іа йіадорца лаьрхІа цу ГІулакх болча политически просвещенне кабинетерча журнала тІа. Хьалха цудьлаьца кхоачамбоацарашн пайдаьнера хІамашн КПСС горкома пропагандаш чІатешен отделе дувца оттадора. Доаг-ІаІнка латтача декларащшен айХха ювазар.

«Коммунизма материально-техническ-ческ-ческ-ческ

Къуалбеъеп Таджикистане ка бо-ха ялат хьакка доладаьл. Куйбышевски района Ильича цІерахьа совхоза механизаторша дика ІаІшІехьБьакІ-ха Діаболабаьб мух хьакхара бо-ХИЙ ца дехкача 8500 гектара тІара ялат чуна деанн ба.

Суурта тІа: совхоза эгтара дикагІ-чарех лоарХІа комбайнер Хайтали Раджабов ялат чуопан воьлл.

В. Стеченцева сурт.

ТАСС фотохроника.

ЙІЛМАХОША ТОХКАМАШ ДУ

Ялх дийнахьа (17—23 ма) Гроз-ни политически просвещение ЦІерах-Советски Союз дуккхьаъ городашкара Іилман сесс гулбеннача Іилмахоша дийнар адсорбентаьн хьаяра, уж Іомаяра, царех мацотта дикагІа пайда эцара дош. Ца хьакъе беш болча балха кулгаллара, карагІдаьлнар массанахьа Діадовийнарца СССР-а Іилмай Академе пІашагІтехача Іилмаи Совет СССР-а Іилмай Академе гулъелер из Іилман сесси.

Адсорбенташ — гази коачаллин чуоаш йоха чІоагІа хІамаш я. Уж хьаю эламигача цилиндра хьисанс 5—10 миллиметр йІаьхен 3 — 4 миллиметр диаметри йоІаш, е 3—5 миллиметр йоІча бурнгаий хьисанс. ХІара иззамо хІама (хьачча тайпара аьлча, гранула) Іалькмате дуккха харшдиаьн Іуттелгаин доаХ-ваш я. Сантиметри біаьмиллионни доакъошца дуст царех ІамагІа доца харшаш, хІаьта доккхаГІдараш массеех миллионни доакъошца дуст. ХІаьта а цар дукхаи объемн поналГо я. Йиштта дуккагІйоьча адсорбентий харший объем ерригача гранула объемах 30—50 процент я. ЧІоагІа дІа-ЮХа яьржа структура йоІаш я адсорбенташ. Цар цкъан грамма харший чура майда массеех бІаь квадратни метр хуо.

ТІехьхьарча шеранка промышленносте пайда эцаш лелаю тайп-тайпара адсорбенташ. Царех кертерІарІаш я силикатель, алюмине активни окись, активированни кІор, Уж лелаю газ йокъьара, цІендара, химически производственнаьа растворителаш хьагулъара, мехдаьлта газа-зашта юкъера бензин хьакъьоастІаг-га. Шера эзар тоннаш арахеш адсорбенташ, химически промышленностА лоарХІаме отрасль а я ца.

Массехи шу хьалха керда адсорбенташ арахеца йолайир. Уж ер синтетически цеолиташ. Адсорбционни техника дакъе балхаш цеш болча Іилмахой терпе ну сахьаьте тІаэзар цІ. Цеолиташ аьнна царех цІи тилай Іалама минералашта уж тера хилара, бакъда, синтетически цеолиташ хІама чуяра дуккха дикагІа я Іалама цеолител. Ала деза, Іалама цеолиташ дуккха йоацлгаш, хІаьта эраш а цкъан метте йоацаш дІа — иха кхийса ихьча минералашта юкъе я, промышленноста дукха пайдане а яц. Цудухьа синтетически хьисанс (вешта аьлча, искусственни хьисанс) цеолиташ хьаяра адсорбционни техника юкъе керда лостам хьайийаьр. Синтетически цеолитех доаХхача дикача хІамаех лиагІагар да цкъан структурни тайпах йоІча цеолитий харшаш (пораш) цІьатара-ра хилар. Цолита Іуогра диаметрал эламагІа поперечнийе йоІча молекулех латташ йоІа вещество мара эцаш цеолиташца чу. Кіеран-дукха йоккхагІа йоІаш яр юс, цІуухьа цеолитий цхьаьлда тайпаш «молекулярни цапаш» да. Цеолита чуйІаь тІе-ІаьгІа юха _ хьакъоастае _ йиш _ я, йоІче вещество екъалу молекулий поперечнийе тайп-тайпара йоІча шин продукта. Мехдаьлта чаХХдоахарашт-тен нефтехимикаштен чІоагІа лоарХІаме я цеолита из белгало. Ховш да мехдаьлта продукташта юкъе Іалькмате дуккха да эшаш йоІа, парафиноги углеводородаш йоІга. Цар лоХду бензина октанови число, ла-ахьІю фатагени дизельни доагори ІІоралаДа температура. ХІаьта уж углеводородаш мехдаьлта продуктаШта юкъера хьакъоастІайча, химически переработкана маьхера бедаХ-ХУ цунах. Тайп- тайпарча мехдаьлта продукташта юкъера уж хьакъоастарга эффективни торо хьаелл синтетически цеолиташца — молекулярни цапаша. Из процесс хІана уХХ сахьата лелаеш я ГроЗНИИ опытни установка тІа, хІаьта Гипрогрознефта боалхоца ца гІулакха лаьрХІа опытно-промышленни установка проект оттаеш ба.

Кьыча адсорбентел дуккха дикагІа я цеолиташ галаш цІенъаран уж йокъьаран. Силикагели алюмине активни окиси санна йоацаш кІоарга йокъьаю цеолиташца газ. Цудухьа тІа-ІІа ца лецо Іилмахой, проектировщикий, производственникий теркам.

Синтетически цеолиташ Советски Союзе эгтара хьалха хьайир 1959-ча шера Грозненски Іилма-тохкама институте. 1960—1961-ча шераШца Грозненски крекинг-завода яр цеолитий опытни производство, хІаьта 1965-ча шера уж заводе ишъеЙоалайир уж адсорбенташ арахецаш йоІча тохкама - промышленни установка. Поккха йоацца установка я Стерлитамаке цеолиташ арахецаш. Салавате ешлатт цкъьаьхха йоккха установка.

Сессе дакъа лаьцарашт баха хилар Грозненски крекинг-заводе. Уж хьакъе цеолиташ-арахецаш йоІча установкаца. Иштта боккхачА безамца хьежар уж ГроЗНИИ деча тохкама балхашца.

Ткъаь пхиъ докладаш лаДийІаш Іилмай сесс гулбенначаша. Синтетически цеолиташ юнцаш хиннача пхиЙтта докладаш барХІ ешлайийр Грозненски организацца: Грозненски крекинг-заводе, ГроЗНИИ, Гипрогрознефта институте. Цо хьаьжжа-мел доккха дакъа доаХ грозненца из керда отрасль дегІаккъьлача. Уж хьакъе тохкамаш деш я Грозненски мехдаьлта институт, ГроЗхимкомбинат. Сессе дакъа лоацаш баР Москвера, Ленинграда, Киевера, Бакуера, Владивостокера, иштта ахьа а дуккхача городашкара виаЗаш. Парна юкъе баР адсорбенташ Тоамска гІорбалина специалисташ академик М. М. Дубинин, технически Іилмай доктор, профессор Т. Г. Плачеков, химически Іилмай кандидаташ Н. Е. Неймара, С. Н. Жданов, Н. С. Горочешников, Іилмаи болхашта керте лаТта болхлой, Іилмаи-техника институтий, йоккхача заводий инженераш, производственниаш. Грозне из сесси хилар Йоккхача ЙоХхІаме собити я вай республика. Грозненски Іилмахоша инженерийн балхаш дийнад церрача Іилмаи-технически общественносто, Гулбенначаша дахха мах бир дар хьаьла тохкамаш.

Я. МИРСКИЙ,
ГроЗНИИ лаборатори кулгалхо, химически Іилмай кандидат.

Сухалбе, механизаторааш!

КХЕТАМЦА ВІАШТІЕХЬБОАККХАРГБА БОЛХ

Дикача толамашца ДІадоладаьл кердача пятилетка хьалхара шу «Сельхозтехника» Советски районни объединене механизатораша. Ханая хьалха кхочаШцир пар КПСС XXIII съезда сийна ІІаийца декхаран, кхаьрдаьнна производственни задани бИ бетта программен — 173 процент. Ту дакъе механизированни отрядаша 144 процент кхочаШлаьй задани, ремонтни мастерскеша— 132 процент, автотранспорто — 145 процент. Колхозашта ГІулаьс дечча тракторни бригаШца дика ДІаЙІара ерриГа бІаьстІий зоьл культуран.

ЦІьабакъда, кхашкара балхаш чаккхьалнаш ала йиш яц. Ханая механизаторийн дукха болх бе беза ха хьатІаккхьачаГІ.

ДІайийнача культурашта, кьаьстра пропашной яраШта ГІулаьс лелга- ка бола ялаташ чуоца комбайнаш жаткашн кийчьелга — хІана «Сельхозника» Советски районни объединене механизаторий керттера декхар да.

—КарагІдаьннарех хьоанам баьІе йиш яц,—ІоаХ, бІаьстан кхашкара балхаш деш дика хьокхамаш даьлача тракторни бригадаЙ бригалиндаьлаша ин. Бибиева Содугухана, Матаев Заинде, тракористаша Миназов Вахас, Белоеав Супьяна, Алимхаджиев Сейдрахьмана. ПІахо а кхаьхьагна оьсарлеи шоаш деча балхий дикалн лахьЬе лерХІ хьалха латтача механизаторийн.

Іалаьмате дуккха болх ба хІана «Сельхозтехника» Советски районни объединене ремонтни мастерскенкарча боллоЙ. ПІеТьа ІІа дахьаш Абубакар, кхьбарш. МТМ заведующи вольа Хаджиев Ярагіе ше кулгаллу комбайнерашТен жаткашТен ремонт еча ремонтникашта.

Агрегаташ ялат чуоца кийчьера мел эшар Іаланцаьл. Кийча я огнетушителаш, искрогасителаш. хий чудетта пелаш, ведашш, кхьыраш.

Из керрига ши-шеГІа хьахиннадаш. Низ а хьинар а па кхолеш «Сельхозтехника» Советски районни объединене специалисташен механизаторийн къаьстарах карагІдаьлнАд из.

Ремонт яраи технически ГІулаьх лоаттадаран, ГІаьхХьа хІана тоЗеш ярГайоккхкаьн шерзеш латташ йоІа йоккха ремонтни база я тха.

Проектно-сметни документашца хьежжа «Сельхозтехника» Советски районни объединенена реконструкци яра балхаш МК-66. Ремстройтрест ялаЧа чин подрядчика кхочаЧлиг. Водопроводаш, паровое отопленн, арахьарча мойка объекташ ушъ шера йиЛлагІча квартале эксплуатаце дІа яла еаш я. Ту ГІулакхо дика новкъостал дергда механизаторий кхаьрдаьнна оьсарле а хьоанам тракторийн техникаеен тракторашТен ева ремонта дІагал а лаКХЬара- цунна ЦьаьнА цаХалдаьл техникага колхоза кхашка болх бе торо а хулийтаРЬя.

Къаьхьагна оьсарлен тхоаЙ объединене рентабельности лаКХЬара кхаьл шьаьра доГча мотТигашна ТІехьатоСача юртбоХаьма машинех тухХаГІа пайда оца лерХІ оаХа. Из хІанаэлца леш лацар тха райсче.

ТІехьатоСачаГа похарашца зябь аха лерХІ оаХа уХх шера. Практико хьхьекхаД ту похарашца оахаш хІчна маневренности хьхьагема оьсарлен лаКХЬуГа, болх беча хана уж кІеЗигаГІа доахаш хилар.

Дукха керда техника уХнйт тхоа Йиштта, масала МТЗ-52, Т-74, ДТ-75 яхача маркаеХ йоІа пхийтта трактор, ТІехьаЗоЗа жаткаш, волокушаш, КРП-4,2 яха культиваторашТ, К-2,1 яха сеноконсилкаш, ТІехьатоСа похарашца, ГІукхаЗа кхийІоа юртбоХаьма машинаш.

ХІанаЗца хала дар комбайнерашца лаХа, хІана аьлча алат чуоца майлаш кІеЗига йІаьн алаш лоца хулар цар. ПІуДухьа баЛха материальни бедзаН ТІа ца бодаш тхаиншара дІаГхар уж. ТІехьатоСа комбайнаш аЗкийтача из дІаларда, хІана аьлча хьуЗкъан ТІу-йІаьчуГ ТІехьаГІа шасси ТІера Іо-ЛьХача комбайнашца йиТь тонн мухь кхуЗьача транспорта дукха болх ба гІаанцнга.

Ялат чуоца ха — бехкТохамера хІ я. Дукха ха йиСаеш из хьатІаккхаЧа. Цунна лиха кийчо яра де мел дезар де дезиа.

Чуоца еза 835 гектар гурахьа йийна культуриан, 69 гектар кен, 31 гектар гидуаргаш, 22 гектар гОрОх.

Дицдалийта йиш яц цунна цьхьана бІаьстІий лаКХЬара культурашТа ГІулаьх де дезаш хилар я.

С. АБДУЛАЗИМОВ,
«Сельхозтехника» Советски районни объединене Управлянощи.

ЙІЛМАХОША ТОХКАМАШ ДУ

Ялх дийнахьа (17—23 ма) Грозне политически просвещение ЦІерах-Советски Союз дуккхьаъ городашкара Іилман сесс гулбеннача Іилмахоша дийнар адсорбентаьн хьаяра, уж Іомаяра, царех мацотта дикагІа пайда эцара дош. Ца хьакъе беш болча балха кулгаллара, карагІдаьлнар массанахьа Діадовийнарца СССР-а Іилмай Академе пІашагІтехача Іилмаи Совет СССР-а Іилмай Академе гулъелер из Іилман сесси.

Адсорбенташ — гази коачаллин чуоаш йоха чІоагІа хІамаш я. Уж хьаю эламигача цилиндра хьисанс 5—10 миллиметр йІаьхен 3 — 4 миллиметр диаметри йоІаш, е 3—5 миллиметр йоІча бурнгаий хьисанс. ХІара иззамо хІама (хьачча тайпара аьлча, гранула) Іалькмате дуккха харшдиаьн Іуттелгаин доаХ-ваш я. Сантиметри біаьмиллионни доакъошца дуст царех ІамагІа доца харшаш, хІаьта доккхаГІдараш массеех миллионни доакъошца дуст. ХІаьта а цар дукхаи объемн поналГо я. Йиштта дуккагІйоьча адсорбентий харший объем ерригача гранула объемах 30—50 процент я. ЧІоагІа дІа-ЮХа яьржа структура йоІаш я адсорбенташ. Цар цкъан грамма харший чура майда массеех бІаь квадратни метр хуо.

ТІехьхьарча шеранка промышленносте пайда эцаш лелаю тайп-тайпара адсорбенташ. Царех кертерІарІаш я силикатель, алюмине активни окись, активированни кІор, Уж лелаю газ йокъьара, цІендара, химически производственнаьа растворителаш хьагулъара, мехдаьлта газа-зашта юкъера бензин хьакъьоастІаг-га. Шера эзар тоннаш арахеш адсорбенташ, химически промышленностА лоарХІаме отрасль а я ца.

Массехи шу хьалха керда адсорбенташ арахеца йолайир. Уж ер синтетически цеолиташ. Адсорбционни техника дакъе балхаш деш болча Іилмахой терпе ну сахьаьте тІаэзар цІ. Цеолиташ аьнна царех цІи тилай Іалама минералашта уж тера хилара, бакъда, синтетически цеолиташ хІама чуяра дуккха дикагІа я Іалама цеолител. Ала деза, Іалама цеолиташ дуккха йоацлгаш, хІаьта эраш а цкъан метте йоацаш дІа — иха кхийса ихьча минералашта юкъе я, промышленноста дукха пайдане а яц. Цудухьа синтетически хьисанс (вешта аьлча, искусственни хьисанс) цеолиташ хьаяра адсорбционни техника юкъе керда лостам хьайийаьр. Синтетически цеолиташ доаХхача дикача хІамаех лиагІагар да цкъан структурни тайпах йоІча цеолитий харшаш (пораш) цІьатара-ра хилар. Цолита Іуогра диаметрал эламагІа поперечнийе йоІча молекулех латташ йоІа вещество мара эцаш цеолиташца чу. Кіеран-дукха йоккхагІа йоІаш яр юс, цІуухьа цеолитий цхьаьлда тайпаш «молекулярни цапаш» да. Цеолита чуйІаь тІе-ІаьгІа юха _ хьакъоастае _ йиш _ я, йоІче вещество екъалу молекулий поперечнийе тайп-тайпара йоІча шин продукта. Мехдаьлта чаХХдоахарашт-тен нефтехимикаштен чІоагІа лоарХІаме я цеолита из белгало. Ховш да мехдаьлта продукташта юкъе Іалькмате дуккха да эшаш йоІа, парафиноги углеводородаш йоІга. Цар лоХду бензина октанови число, ла-ахьІю фатагени дизельни доагори ІІоралаДа температура. ХІаьта уж углеводородаш мехдаьлта продукташта юкъера уж хьакъоастаре эффективни торо хьаелл синтетически цеолиташца — молекулярни цапаша. Из процесс хІана уХХ сахьата лелаеш я ГроЗНИИ опытни установка тІа, хІаьта Гипрогрознефта боалхоца ца гІулакха лаьрХІа опытно-промышленни установка проект оттаеш ба.

Кьыча адсорбентел дуккха дикагІа я цеолиташ галаш цІенъаран уж йокъьаран. Силикагели алюмине активни окиси санна йоацаш кІоарга йокъьаю цеолиташца газ. Цудухьа тІа-ІІа ца лецо Іилмахой, проектировщикий, производственникий теркам.

Синтетически цеолиташ Советски Союзе эгтара хьалха хьайир 1959-ча шера Грозненски Іилма-тохкама институте. 1960—1961-ча шераШца Грозненски крекинг-завода яр цеолитий опытни производство, хІаьта 1965-ча шера уж заводе ишъеЙоалайир уж адсорбенташ арахецаш йоІча тохкама - промышленни установка. Поккха йоацца установка я Стерлитамаке цеолиташ арахецаш. Салавате ешлатт цкъьаьхха йоккха установка.

Сессе дакъа лаьцарашт баха хилар Грозненски крекинг-заводе. Уж хьакъе цеолиташ-арахецаш йоІча установкаца. Иштта боккхачА безамца хьежар уж ГроЗНИИ деча тохкама балхашца.

Ткъаь пхиъ докладаш лаДийІаш Іилмай сесс гулбенначаша. Синтетически цеолиташ юнцаш хиннача пхиЙтта докладаш барХІ ешлайийр Грозненски организацца: Грозненски крекинг-завода, ГроЗНИИ, Гипрогрознефта институте. Цо хьаьжжа-мел доккха дакъа доаХ грозненца из керда отрасль дегІаккъьлача. Уж хьакъе тохкамаш деш я Грозненски мехдаьлта институт, ГроЗхимкомбинат. Сессе дакъа лоацаш баР Москвера, Ленинграда, Киевера, Бакуера, Владивостокера, иштта ахьа а дуккхача городашкара виаЗаш. Парна юкъе баР адсорбенташ Тоамска гІорбалина специалисташ академик М. М. Дубинин, технически Іилмай доктор, профессор Т. Г. Плачеков, химически Іилмай кандидаташ Н. Е. Неймара, С. Н. Жданов, Н. С. Горочешников, Іилмаи болхашта керте лаТта болхлой, Іилмаи-техника институтий, йоккхача заводий инженераш, производственниаш. Грозне из сесси хилар Йоккхача ЙоХхІаме собити я вай республика. Грозненски Іилмахоша инженерийн балхаш дийнад церрача Іилмаи-технически общественносто, Гулбенначаша дахха мах бир дар хьаьла тохкамаш.

Я. МИРСКИЙ,
ГроЗНИИ лаборатори кулгалхо, химически Іилмай кандидат.

ХЬИНАР КХОДЕРГДАЦ

Башха тоаленна ялаташ кхачаш лаТТ тха районе колхозийн совхозийн кхаьнна. Районе ІІолла юкъера хьарчІаьнна ГІаьра гектара тІара 25 центнер ялатий ярГья мотташ да, хІаьта, цхьаьнадолча боахамашца 30 центнер яла а мег.

ТІехдикача ялаташца юртаьнкара кхаьлетамой, цкъа-дае, ГІадбигай, ІІоолатІа-дае сагого а ешай царна. Сагга дер из хІанза дукха ха йоацаш хиннача йоккхача йоачано мухь хьалТа Іобужаб хІлар, кхаьстта а «Дружба» ахача совхозе. ПІудухьа районе боахамаш, долла хІама черкал а деш, йоккха кийчо е ешаи хилар ялаташ чуоца. Уж шера тхаиншара, хІара комбайна боккхаш мухь тІабуж— 160 гектар я царех хІаранг чуоца еаш. Механизаторашта хьахаЧка оттаДаьл 8—10 дийнахьа ялаташ хьежа балара, цхьаккха а фийт ца боабеш цІена уж чуопара дехар.

Из бехкТохамаш дехкар кхочаШдуГуГрдодий - хьоГ тхога? Кхоачаццуьлургда. Из гІулакха оца хьаьстаг лерТІа ВІаШтІехьБаккха беза, гурахьа дийна ялаташ хьаьхха доладаР. ХанаН тУхьалгІийІа йиш яц.

«Дружба», «ГулермесскИй» ахача совхозашца районе ахьчІа боахамашкарчуН дикка хьалхагІа кхаьче доаЗ ялаташ. ПІудухьа ту боахамашка йигай оаХа «Степной» ахача совхозера а кхаьхоашцара а комбайнашца, Урус - Мартана районера пхийтта комбайн кхаьчаГІ.

ХІаНа тхоаЙ дерригА ниаШ тІаДерзадаЗь оаХа 3500 гектара тІа гурахьа бийна мух 5—6 дийнахьА хьежа бакхьара. ХІара комбайна тІа комбайнера ГІоНча ва, ту гІулаЗхо торо хулийт са хІотА тІоне са довалца сийра мелийла хана хаДаНза комбайнашка болх байта.

Бъаьстта а черкаш тІабохийтаргболаш ба ЬьаьхарИ ардарн кхаьстКаьста а долаш ялаташ чуоца, хІана аьлча тха ялаташ цхьаН боарме ехачаш даГ. ХІара боахамаш кхоачаш хиллаЙ жаткаш я. ЛаьТта ІодийнА ялаташ чуопара комбайнашца тІа экспертиркови мотовилаш оттаьлй.

Дахача шера ялаташ ьхьаКхара оьЬто хьаььеьхаД групповой метоЗа тІа ялаташ чуийІар толаиаГІа долга. Групповой методах чуопаГа хиннА а цигА, ялаташ а дІаьЬ беш хул цхьиЬ-лих комбайн, цо торо хулийт уж технически хьаьЬеЬа дикагІа Іалапъе а комбайнашкара сихагІа ялат ДІаКхьЬа а. Цул совгІа, ту тайпара ялаташ чуийІаро торо хулийт ту сахьате кхаЙ тІаГІа ца ДІаЗаккхар а цигА, аьЬа а аЬьа, ханнаЬьа ЬЬхЬ-ЬЬажжІаи дІае а.

УХх шера ка бола ялаташ чуийІаЧа іальтташка хьажжІаи духхагІа ДІаЗаирйІоаЦ я тхаиншара: планах дІае лаЬрЬІоаЦ я тхаиншара: планах дІае лаЬрЬІаЧа ЬХо зэар гектара метЬ ЬаЬ зэар гектара кхочаЧаи ДІаЬорЬІоаЦ я тІа. Иштта ГІулаЗца, оаХа толамца кхочаЧаДергда хьаЬбаЦта шортта дОаЬхарЬ хийлйтара декхар а.

Ехедаь ялат сиХа а ца дОаЬтаЬ а чуоцлгА дуккхачА хьаЬе-материальнИ мОральнИ стимулаш тІаЬ ца. КПСС КК-а СССР Министрий Совете соцАта хьежжа УХх шера эргадаьккхаЦ ялаташ чуоца дакъа лоацаЧа комбайнерашТен трактористашТен материальни поощрени ярА ГІулаЗх. Парна, балхах телаЧа керттерча мАьхьал совгІа, ялат чуопара хьалхарча итт дийнахьа шоай алапех 60 процент боарме аЧа кхьы а тІатохилгА оттадаь, хІаЬта иштта паччахьалкхенна дІаЬтелаЧа маьхх б центнерара кхАчаЦца доца ялат цаРга доХха йиН хилар а оттаьлЬ. Цо а ГІодергда ялаташ лоацаЧа хана чуийІца даьхара.

ХІара боахаме кхаШкарча станашца, хІара агрегате хьалтехаЗ тІаЬ ца социалистически декхаЗаш. Ялат чуопара хьалха латтарашта тергІаШ ешаи а цІе вымполаш.

БАЬЦА ДААРАШ ЛЕЛАДЕРИЙ ГІУЛАКХАШ

УХх шера лаКХа хьтЬкъАн бакхара бола кьоьсАн тІа - звеной колхозхоша болаббАьар КПСС XXIII сЬеада сийна йоЛа кЬьхьгаЧа ЬаХтагаР. СЬеда бола болаЬбалаЬхьа дукха ха хЬлхаГІа деНз тха кхьа а зВенора колхозхой парнИкашка кЬаХьеГаР бар, бЬьца даарий культурАй рассала кхеем, кхашка мОттигерен ерНИ-ралЬнИн удобренеН ехнаш, ЬЬьтТах тІоДалЬ чуйІолитара хий дехкаш.

ЬЬьтТах тІоДалЬ чуйІодитара хий дехкинГа — из хала а ахалнахьагарчуН дикагІа маІаЧа нахага булуш а бола болх ба. ЦЬьабакъда, И. Мусаева, А. Никаева, С. ЭльЖурЖаева, дуккхача кЬьчА тха колхозхошца а ЬЬьтТах тІоДалЬ чуйІолитара хий дехкара болх маІаЧа нахал хІамма а эсалагІа бапар. ХІаЬта хІана кабуцан поМидорАьтен хий дехкаш а ба цІерех дуккхабараш.

ДІайийнача культурашта чуийІнИх ІуналЬ ду хА хьаЬтаЬ хІанз. Ер бЬьца даараш ледерашта эгтара бекхтохамегІа йоЛа за я. Оасар делта ЛЕхьалдаЛитара а ЛаЬьта цамадаЬкхИнга ЛЬьгІаЛиЛитара а чІоагІа ЛоЬберга ЬхьаЛт долчА бЬьца даарий культура хЬтЬкъАн. Из дика кхетадУ тха звеной бЬрригАча членаша, хІаЬта ццуухьа лерТІа балха ара а бувЬ уж. Колхозхой болх бе бо-лалорга ЬуЙрийна 8 сахьат даьЛча, ЦЬьабакъда, хІана ЬуЙрийна 5—6 сахьат даьЛча кхашка чуийІна болх беш боахкаш хуЛ тха колхозхиНпаш.

ХІарАне кхетадУ колхоз ІІаЬхий хилар а шоай материальни хьалторо дикагІа тоаЛр а дуХхача хьаЬе тешаме кЬаьхьагаш хилаРак тийІца доЛга. Соахка болх а ца беш цІагІа баьГІа колхозхой гуРаьХа гІулаЬхх дуХ тІа баьлар, цЬьабакъда, из тІеЬьа хилар. ХІаЬта тешІаме колхозе болх беш хиннача наха хІара кЬаьхьагаА деНах цхьаЦца сОн аХча а, ЬЬишша кинограмм ялат а, бЬьна даараш а чуДиьлар. Цул совгІа, дуккхача колхозхоша кхы тІа а мах белар пЬьнЬЬл совгІа долча хЬоХхамеГ. Иштта, масала, тха цхьаН звеноначА колхозхоЦана Чидаева Букина ше хЬийІача кЬьх кхы тІа а 134 сом делар, Джентемирова Асета — 176 сом, Мусаева Аббата — 120 сом делар. ЦуДухьа хІана тха звеной бЬрригА членаш балха дика арабЬьл.

ДІайийнАча культурашта ІуналЬ дара болх чуийІна беш лаТТ тхаиншА хІанз, 7 гектар болча хоЛшта. МорковкАна, свеКлина оасар даЬьЛьнА. Ф у Латесса ДІайийнАча помидорашта культиванаш а ЬЬй, оасар а даЬЛ. Помидорашта культиванаш ЬЬй тракторИста Мисорбиев Мовлата, ХІаЬта уж ДІайийнар а из ва. ДІаЮвАга а культиванаш елга а тІЕхдика чаккЛаЬькхАд по.

Хьаргаш ДІадеГІа йийнача культурашта — помидорашТен кобуцан — хІанаЛехьа оасар да ца Іеш, хІоссза хий а диЛлаЛ. Оасар леш кЬьасТта а ЛаКХа ЬьхЬаЛаМаЛ дика Чертоева Хьаьлас, Филиппова Елена, ДжаБаева ПаьхТаМата, кхЧчар. ПАрех хІАрАне ден-дЕна шишша норма кхочАшЬю.

УХх гаргтаЬкарча денОшка уж дерригА балхаш дИЗза дЬь дардОлаш да.

Б. ГАЛАЕВА,
Ш. КАШИТУРОВА,
А. ДЖЕНТЕМИРОВА,
Суннженски района Ленина цІерахьа колхозо бьца даараш ледадеча бригада звеньевойш.

АХ ШЕРА ПЛАН—ХАНАЛ ХЬАЛХА

Республика оалхазаран ледаеча фермай болхлоца ханал цІьа бутт хьалха кхочаЧийнр паччахьалкхенга фуаш доХхаяра ах шера план. УХх шера 1-ча июне ялаччалца дехнад 21,7 мин. фуЬ планах доХа дезаш хиннарашТ 21 миллион фуЬ мара ца хиннача меттЕ. СоахкА на цу ханналца ДІаденнарашца нийсАча 16 процент дуХхаГІа ДІаденнАд фуаш.

Фуаш дуХхаГІа гулдарен паччахьалкхенга доХхарен дЬаЬЬе эГтара доаХхаГІа толмаШ дЬьЬЬЬ Аххой-Мартана. Надтеречни. ЬьаЬсарен, Суннженски, Урус-Мартана, ШелЬковской районий боахамашца.

Ах шера ханал хьалХа кхочаЧьаЬр дуХЬа тІаГІерТта кЬьЬЬЬЬ ЬЬ турнИр фермЙй болхлой а. Шера ЬоХхара ах шера план 88 процент кхочаЧьаЬЬй.

Урус-Мартанен БеДанен районий боахамашца республикЕ эГтара хьалХа кхочаЧьаЬЬй паччахьалкхенга шера ЬоХхара ах шера планах 30 процент. Из 2,2-ЬЬа дуХхаГІа да соахка цу хана ДІаденна хиннАчуЬ.

ХьаЙйай боахамерча болкошта юкъе тІа-тІа шера ГІа яРжаш латт дуХх, шура, тха доХхара 1-ча кварТала плАн хаНал хьалХа кхочаЧьаР дуХЬа лелЬю ЬхЬ.

Приемни пункташца ДІаЧуеннад 652 тонн тха, из хуЛ хьалхарТа ах шера планах 30 процент. Из 2,2-ЬЬа дуХхаГІа да соахка цу хана ДІаденна хиннАчуЬ.

ХьаЙйай боахамерча болкошта юкъе тІа-тІа шера ГІа яРжаш латт дуХх, шура, тха доХхара 1-ча кварТала плАн хаНал хьалХа кхочаЧьаР дуХЬа лелЬю ЬхЬ.

1966 ШЕРА 1 ИЮНЕ КХАЧЧАЦЦА ПАЧЧАХЬАЛКХЕНГА ХЬАНБАН ПРОДУКТАШ МЕЛ ЕХКАЙ ХЬАХЬОХКАШ ЙОЛА СВОДКА

(1-ча ах шера план процентацца)

Районаш	Дулх	Шура	Фуаш	Тха
Аххой-Мартана	67	87	137	20
Ведана	94	106	114	109
Грозненски	65	84	93	23
Гудермеса	100,2	97	103	4-зза
МаЬгІабика	101	91	145	6
Надтеречни	60	82	109	64
Ньысарен	122	95	135	12
Наурски	42	95	130	38
Ножай-Юрта	69	90	128	5-зза
Советски	43	60	111	81
Суннженски	110	80	109	10
Урус-Мартана	94	102	106	17
Шаьла	63	97	99	3-зза
Шелковской	37	88	109	26
Республике ІІолла	74	88	103	30

сера ГІаллайийнна ДІтер мах ІІехьаГІа ца чуйІа чакхйоькаш яр республике ЬайдаеХкхаш мел йоЛа юртбоХаьма продукци. Ножч-ГІаллай АССР хьачан промышленносто арахецаеш ергИгача продуце боарме 1913 шера-рца нийсйина 35,3-зза лакхбелар 1937 шера, хІаЬта республика промышленноста ерригача валоен продуцЕх 7,4 процент а лаьцер.

РЕВОЛЮЦИ хилаелхьа барзъкъаьн кога гІирси тегаш юкъ-юкъе кустераш мара бацер г. Грозне, хІаЬта юртаьна — аьхрой шоаш бар. ФаБрике хьаьЬ хІамаш Центральн Россера тІаяхуьЬш яр. ТІом хьалхе ЬьалхарчА шерашка ЬайийнА барзъкъаьн тегА ЙокхийІ фабрикаш, когагІирен бу фаБрикаш, ряЬ-конструкци йир цІокий ечА заводА, хьалйир бомбИ цІенбу, тха хьуЗа, трикотажни предприятеш. 1940 шера Ножч-ГІаллай АССР-е 346 эзар пар телата кога Пирс кийнбора, республика ерригача промышленносто лучА продуцЕх йІячА промышленносто луш хинна продуцИ 1,6 процент яр.

Шерра дегІаЬха йоЛелар керттерча дА-ЬЬхь хьуН хьаЙбай боахамаН ресурсаех пайда эцаш а ЛоамаН, ца дА-ЬЬхь хьалнах а, промышленни производственаН социализм хьалъечеН юкъеЬера бокхка лоарХІАм болаш а йоЛа мотТигера промышленности промыслоеН кооперации.

Производстване концентрация а хулаш кхаьхьагна оьсарле лаКХ а луш хьаьхкар республика мотТигера промышленносто. Цига а чІоагІа хилуш дар эрсий халхьо деш доЛа новкъостал. Масала, 1940 шера Ножч-ГІаллай АССР мотТигера промышленносте дАйоХкІаЬш хиннАча кхиталоЛоЬженеех нийсса ахаш хІана ЬІ хьлнА эраш РСФСР мотТигера промышленносте накопленеш юха дІа-ЬЬа ешЬера чотах яр (ЦУ дА-ЬЬхь Москвани Ленинграде) мотТигера промышленности чотах 765 эзар сОн (ЬЬхьлгІа лелаш хиннача ахчан мА-ЬЬхьша лоарХІаш).

КЬы а доккхагІа дар паччахьалкхенО шоалагІеН кхоалагІеН пятилеТтакаЬа дА-ЬЬхь новкъостал. Промышленни хьисап долаш хилар промыслоеН кооперации дуккхеча доаХьоашкара производство. 1937 шера аЛхьа цЬьаЬ «Разнопрогоноаза» ЬуйсеЛар болх беш 2800 болхло а волаш йоЛа йоккхА йоЛца 7 заводи 30 мастерскойн а йоЛаш йоЛа 37 артель. ЦарА ЬьаЛна ЛмплиоаЛ сомА мАьхьа ерригА промышленности ХІамаш, бытовой хИме предметаш, цІокий товарраш, кога гІирсаш, тиІГан кЬийолен хІамаш. ХьуН кооперацие арахецаеш мебель, бешкаш, педаш ду пІендаш, кхьяраш.

ЬхьаЛа геттара аграрни хинна Ножчийн ГІаллайн областаш шоллагІа пятилетка чакхдаЛаеча хана индустриальнО - аграрни Ножч-ГІаллай автономни республика а хинна дА-ЬЬхь Ножч - ГІаллай АССР-е йоккхача ерригача продуцЕна юкъ 1940 шера промышленносте лоарХІаМ хинна дА-ЬЬхь 70 процент дар. Социалистически производственни отношеН керттера а хинна чІоагІаеН Ножч-ГІаллай АССР промышленносте, торговле хьалхарча пятилетке дА-ЬЬхь.

ЙоккхИй халонаш эша а ей вІашІехьАдалар кхаьмех йоЛа болхлой класс хьаьгІа. 1937 шера Ножч-ГІаллай республика промышленносте болх беш 3500 ножчий гІаллайн вар, е цу дА-ЬЬхьАнна. БолАлоеХ 25 процент, хІаЬта 1939 шера — 4000 соагІа, цу тІа а цеаех дИьлагІа доАнА дА-ЬЬхь производствА хьалха латташ дар. ХІаЬта а, хьамех болча болхлоша промышленносте лоВаца дА-ЬЬхь дИьлагІа Кьаьнбедера КавказгА-ца вОнх кЬамий республикАйн тІеЬьаЙсаР Ножч - ГІаллайне, 1940 шера Ножч-ГІаллай АССР-е вІашІехьАдар хьАьхьагна резервей системА йоЛа ДАмислоеНнА училищаш, ФЗО школаш. Цига дешаш вар 2400 саг, царех 52 процент ножчийн гІаллайн а болаш. Из бар квалифицированни республика болхлой класса метте дІаотта мегарболлаш бола керда из.

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ индустриализацие Ножч-ГІаллайн промышленносте структура хилА ца ЬІ. Ножч - соАЬьхьчкар промышленни производства объем, тоаГІ цу цкъан дикалгАьхьара ЬьхьанА. ЛаКХа темпаш — социализмА экономикА дегІаЬхара закономерность. ДУ-ЬЬка дегІаЬхьашлА Совецкий союзни боарме дегІаЬхьар Ножч-ГІаллайнЕ йоккха промышленность, ЯІаьта 1940 шера производство бо-ра 1913 шерарчУ 11-зза лакх е белар. Мехдаьлта дикхара СССР-е шоллагІа мотТИг лоацар Ножч-ГІаллайнО Дай-мехка тІом хьаЛ

ВУНДЕРКИНДАШ

Вундеркинд оал хьаьжал долча, тамашийна дешарах кхетача, моллагІа ХІама Іомаде карІдолаьлад долча берах. Вундеркиндашта юкъе дика хуьлу хурбола гениальн нах.

200 шу гаргга хьалха Германе кепатехар «Любекерча хьалхаДолчуьнг дІ» шу дьаьначе берза Кристиан Генрих Хейнеекча хьехархочо Кристиан Шенахь дийца цун вахарг, лелари, гІулакхаьн, валарІа» яха нийкка. Хоьш долчох, ца лоьщиг биографи дуьнен чухь эггара хьалха дика ДІа-вундеркинда вахар да.

Ший 10 бутт балалелъа ХІамигача Генриха «сурташца хьаьхьокача цІаГІаргча предметех дуьхьаГІчар» цІераш яха хаьгна. Ший кхо шу дьалча цунна ховра фальтал дейна цифрашц ваРІхІа (тІаТоха, тІеРаяха, - оза, екъа). Дуьхьа ца ялалелъа французийн мотт ІомабІар ІІІаьнкъ, хІаьта «географех дика кхеташ» «эзар совгІа латински ваГІаш хоьшІ» вар из.

Генриха цІи ерригача Европе дІахезар, хІаьта Дане пачхьалкъе ше воцца ца хьоьшаГІа, а вийхар из. ХІамига вундеркинд ший дийц шун бІиг бутти баьлча велар.

ПІорвальнеча художникна Дюера 13 шу дьалча дилла автопортрет хІаьна а долаш да. 7 шу дьаьначе Моцарта бІиг сонтаа яйІар. ШолгІа 11 шу дьалчехьа публични концерташ телаш хиннаб Лист. Шоьнан. Иегуди Менухин, 9 шу дьалча Гетес-немцийн, латински: гречеьсе мета стихаш яьлеш хиннай.

Вай хаьнарча математика лард еллача Гаусса, яхьш дуьц, шийкхо цуьн ах пиун дьалча шийн да. 25 талер це хуьчаьра хІаьхьарвалькъах шийн дас яьча расчеташта юкъера ГІалат корадир ІІІамигача Гаусса. Геттара ІІІамига волаш гучадьалар алеф-брахи числай теоремх Гаусс дика кхетийда: цуьн дукхагІа долча хьертгера ІІІлмам балхан 14 шеьрагара 17 шу даллаДи ВОлча хаьна чухь дагалыца а техка а да. ЭмилІодин геометрех 30 теорема отта а яь. балхьвІ Паскаль геометрти учебник шийна бІаргадовлеьчьа. ХІаьта 15 шу дьалча Паскаля коничеьски сечеьх бола болх кепатехар. 100 совгІа керда теоремаш бакъ а бИр.

«Кибернетика да» Норберт Винер цІенкаштта ІІІлма ІомаДе волаеннаьх ший 5 шу дьалча. ХІаьта 9 шу дьалча 18 шу дьаьначе кагийна нахана цхьана дешаш а хиннав из. 12 шу дьалча колледж дешаш кайра Норберт Винер. ХІаьта 14 шу дьалча ІІІлман степень а елар цунна.

ЦхьаБехьгІа, берригаш хилац гениальн нах бера хаьна дешаш шийн хурбола говзал гучаьрНа. Статистикас хьаьхьокача бесса, гениальн нахах бІаьнНе-на юкъе 30 саг мара хилаш 11 шерра хьаьхьа бедІаьнаьнна. ДухкагІа долча дьаьхьа хурбола гениальн нах школьн программ-маша ДІадехар ІІалъмате сихен аттеН Іомаде кагийларш ІІалъ-ГІалбуьл: шоай 6—7 шу дьалча шоайла шоьша боьнхарІа болча дешархоьел духкагІа хоьшо хуьл уж. Цунца цхьана школерн дешарца ІкІеанга безаьрг болча ІІІ-цунга хьежжа школьн программ-мах тІехьабица а хуьл цкъаза хурбола гениальн нах. МасаЛа. Байрон. Сюто. Дарвин Чарлз-мига болча хана нах Іовдало хеташ хиннаб. ДухкагІа ВОла ца «пайдана доаца ловзорашо» деш — стихаш яьлеш. сурташ, дехкаш, кІоргашца гуьдеш. химически опыташ уьттаеш — ДІадхьош хиннай цар.

ПОЛИГЛОТАШ

Уж а ба шоай тайпара вундеркиндаш — дукха метташ ловнах. Полиглоташтта юкъе а полиглот волаш дуьнен чухь цІи хеза хиннав итальянски кардинал Джузеппе Мецциофанти (1774—1842). Британски энциклопедеС дувцачох, 58 мотт ховш хиннаб цунна, хІаьта кхьча хоамца яхьнех, бІаь гаргга мотт ховш хиннаб цунна. Мецциофанти венначул тІехьаГІа цун архиве 84 меттала яьлъ заметкаш корийЙ. Англичанна Джемс Рича 16 шу мара далаьнца волча хана Европера берригаш а хІаьна дац аьнна метташ Азера дукхха метташ ховш хиннад, итташ заьнгаш нерогІагфаш а йолаш. Венгерски тюркологА Арминий Вамберена ховш хиннад, царна юкъе ІІІкІеа (1832—1913). Азера метташ цхьан беттан Іомабаьлъ Николаева. Цул цхьа шу ІІІамигІа ва Донецкера шахтер Юдакин Анатолий. 30 мотт хоьш цунна. Николаевен Юдакинен тайп-тайпара меттала цоайла кьаьхаш дІаьха хуьйт.

ДергаДЕМЕн нех 4р-

Вай мехка а дукха ба полиглоташ. Иштта, 40 совгІа мотт хоь 30 шу мара далаьнца волча Залязнин Андрейна, СССР Ілмай Академе славян кардинал Института сотрудника. Эстонски ССР ІІлмай Академе чаьнна профессора Ариста Пауле ший ІІлмам балхаш. 15 меттала ходу. ХІаьта 20 меттала кьамаьл а ду цо. ХІаьнзара а кьаьнара а 21 мотт хоьш волча ІІлмахочоэкономиста Василевский Леонида ах шера Комбйу керда мотт. 25 шу мара дьаьнадаш Николаев Евгене, цхьаьнахьа. ХІаьнзехьа а тІаьах мотт хоь ІІлмичача сата, кьаьнаьнна хьалгІарех доаРхІа латински кьаьнагреческийн метташ а долаш. Английчаний мотт бІиг беттан, болгарийн сербийн метташ шийна бетташ, ІІлмах чехий мотт цхьан беттан Іомабаьлъ Николаева. Цул цхьа шу ІІлмагІа ва Донецкера шахтер Юдакин Анатолий. 30 мотт хоь цунна. Николаевен Юдакинен тайп-тайпара меттала цоайла кьаьхаш дІаьха хуьйт.

СЕЗОНАГА КИЙЧЛУШ

ДІадахача шера «Балиновский» ахача совхоза чхьаГІар даккхаза завода коллективо толамца кІоачаШир паччахьалкхен план. 1965-ча шера кийчлъ чхьаГІар ваР ваьнна. Уж шера хьалхарча квартале 150 эзар декалитр чхьаГІар ДІадитхьаьл заводера, хІаьта уьх квартале ДІа хІаьнзаре нІрал чхьаГІар ДІадахитаьл.

ЦхьаГІарра кердача сезона кийчлуш ба уххаза. ДІадахача шера ІІхьаЙоьла хІоноаш эзар заводо. ШІаланганца ДІан - хьаьн уьзар заводе чхьаГІар. Из хала болх ба, хІаьта тоьал шланган а эцар. ПІаьхьа хьх шера 500 метр ІІІаьхьа стеклопроволо ДІидаьлЙ. Цу ГІулакхо ца ваьнна хуьйт совьєьннача шлангаех ІІхьчаьхьа пайда эца. Иштта ДІа-хьа тувза чхьаГІар дуьхьа цІенаГІа а дитхьаГІа а хуьл.

Главка приказах Наурски районе чхьаГІар даккхаза заводаш кертера ДІаьхье портейнаьн кийчде дезаш а. ЦІхьаьхьа, ІІІ-ваьнаш хьоьчаьнхиГІ-ца хиларах хІаьнзаьца из дехкар боьккъонца хьоачаьнцІалларг. ДуьхьаГІа чу баьхьанца 5 эзар декалитр ІІІовхалца обработка яьх портейнаьн ваьна чхьаГІар кийчде йиш йолча хІаьнзаьца 2 эзар декалитр мара тоьаде ІІІаьхьІехьадаьзар Калиновски

ЦХЬАН ЧАРХА ТІА...

Летчика Валерий Токаварова пассажиран тІабола «АН-2» яха самолет хІаьтта сигала хьалгІоттаяьнр. «Машина аьрдехьара чарх хьаьхьаьстай» аьнна диспетчера ІІІоьнна ІІІуьнІІІаьнца ІІІолла хьаьхсеача хана.

Экипажа командира цу сахьвте хоам бир цу хьаьхьеъ, рейсовн самолет ІІІаьхьаьна аьаьа Усть-Каменогорски аэропорта дежурнера. Из хьа ма хезза а. аэропорто ІІІенхаьттаРча ІІІаьхьонаьна кІал лаьцар сцхьаьн чарха тІаьрах сиьлает. Сиьрена цІоеГІа дьалар, посадочни майдангахьа дІаьхьидар пожарни санитарини автомобилаш. Іоха моттг дикагІа харжар дуьхь. Усть-Каменогорскерча Іоховча майдан тІа ГІоЛла го тессар самолето, дьаьтара хьалтелача командах. Зе-эдам Довдаш из Іохайра, лаьттара команда хьалтийнаьр вар дежурни диспетчер Владимир Шламанов.

Кьонача пилоташа Валерий Токаварова а Анатолий Гулидова а ІІІоаш полеташ из ІІоллаГІа цу мара дац. ІІІаьхьа а цар хьаьхьехьа дожъоца кьоначчал долаш, чІоаГІа говзал Йолаьпи ІІІоаш хиГ-ар. ІІІаьхьа Іо а еса, майдан Йистте ІІІоьхесцар самолет. Хьаера трап. ІІІа хуьлаш дисача хатарах йІалла дегаОуам да бен ІІІоа бола пассажиран самолета тІеІІІа ІІоБуьлар, сиорн помощцан пожарни машинеан цецбьаьнна ІІІара а хьежаш...

Цу хьаьхьеъа дийцар уьх деношца «Назахстанская правда» яхьна газето.

(АПН).

КІАГІА А ЙИЙШАР «ТЕРЕК»

Календарни ловзарех йоагІача тІехьхьарча шин матчах эсала лайзар «Терек». Цкъа, 29 мае, Волгограде яхача «Трактора»-ийнца «Терека» счет 0:3 йолаш, хІаьта шоьлагІа, 4 июне, Орджоникидзе цІерахча стадионе, Гомелерча «Спартакана» лайзаьча йийшар, «Терек», счет 0:2 йолаш. Нагахьа санна «Трактор» лидерашта юкъерчарех ийе, «Спартак» (Гомель) уьх шерара сесаш йолаелча деш дикА-яха кот а хлаьзза, еррига 4 очко мара а йоаьцаш, аггара тІехьарча мотт-гиге яр. Хетачох, вай футболисташ шоайх бІубевна болаш, шоаьнг дуьхьала ловзаьнг йолаш лоарХІам ца беш хиларах йІшар.

...Ловзар долдлаушшехьа а берригА вай футболисташ - нападающи мечтеЛ, зашиЙ-ийнца хьаьший вороташта тІаГІорт, шоай вороташ йиц а еина. «Спартакан» футболисташа, шоай вороташ- фийна лора ели, наст-ьаьстта атаьаш ю фусамдай воротай оаГІонтахьа. Юхьера а царех цхьа атака толаме чаьхйоьал: 29-ча минуте «Спартакан» нападающе Полянова (№ 11) хьаьл счет — 0:1.

Суьт тІехьаГІа «Терека» ловзар сиЙду, счет юхаийнЙсе ГІеоташ. Бакъда, аьттуш балаг. КеГаберна. ВІаьнн барта боацаш ловз эай футболисташ. Цох найда эи хьаьшаьа. Хьалхара тайм чхьаЙоаллаш, 44-ча минуте, ІІІаьхьа а (шоллаГІа) бутгаш «чаьхьо фусамдай вороташ ка «Спартака» нападающе Полянова. Счет 2:0 хул «Спартака» оаГІонтахьа, ІІІаьхьа ихьы хуьца а лац.

А. НАДЖИЕВ.

Конкурс: «ВАЙ ЗАМАНХО»

«Сердало» газета редакце «Вай заманхо» тема йолча очерки конкурс кхайкаю.

**Очерки конкурсаца редакце лерхІар вай заман совєтски сага денал, хьинар, кхетам, дега йІовхал, ГІув